

SUSȚINEREA INFORMAȚIONALĂ ȘI DOCUMENTARĂ A CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Valentina TOPALO

„Informația științifică este recunoscută azi ca o investiție și o resursă, ca o materie primă absolut necesară dezvoltării utilizatorului, fiecărui domeniu de cercetare ales de el.” (Din prevederile Procesului de la Bologna)

Abstract

The Scientific Library of the State University „A. Russo”, Balti participates to the research and study process, offering information services, necessary to the: acquisition, conservation, collection management. The library is involved in 16 research projects, 12 institution projects, 1 state project, and 3 university projects. All researches are supported by the logistic and efforts of its employees. In 2007 was founded the Council of Science Research in order to elaborate the strategies and research directions. The library collaborates with Journal Donation Project, World Bank, Council of Europe, NATO, and UNDP. The users have access to the Internet and international databases: EBSCO, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, databases of ONU, Council of Europe, NATO, World Bank, Jurist, local OPAC, Scanned Summary, collection, online exhibitions.

Keywords: scientific information, library collection, science research, information support, State University „A. Russo”, Bălți.

În literatura de specialitate sau în „memorii ale istoriei bibliotecilor universitare” au fost realizate mai multe definiții și specificări sugestive: „bibliotecile universitare sînt instituții create pentru a asigura profesorilor și instituțiilor de învățămînt subsidiile bibliografice necesare cercetării și studiilor”, „simbol al autonomiei profesorului”, „loc de întîlnire a culturilor”, „factor de erudiție”, „inima universității; niciun alt factor, în afară de cel uman, nu este atît de legat de calitatea învățămîntului universitar”, „parte din sfera științei și inovării”.

De 65 de ani, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți este parte integrantă a procesului de studiu și de cercetare, organizînd serviciile informaționale, racordîndu-le la necesitățile stringente ale învățămîntului modern: achiziționare, conservare, sistematizare, administrare a colecțiilor documentare științifice. BȘU asigură accesul la bazele de date, contribuie la implementarea tehnologiilor informaționale din generația nouă – Web 2.0 și Biblioteca 2.0, oferă spații confortabile de cercetare științifică, analizează interesele și nivelul de satisfacție a utilizatorilor, formîndu-le competențe de cultură informațională.

La universitate există o bogată tradiție de cercetare, tradiție consolidată prin eforturile unor animatori ai vieții științifice, care au reușit să creeze școli de cercetare. E cazul să menționăm în acest context: Școala de radiofizică, înființată de profesorul și savantul Nicolae Filip, Școala de lingvistică rusă, ctitorită de profesorul Victor Mighirin. În anii '90, tradiția a fost continuată de școlile doctorale la specialitățile limbi romanice (limba franceză), condusă de profesorul Ion Manole, și limba română, diriguată de profesorul Ilarion Matcovschi, apoi, Școala de matematică – cea care a dat savanți cu renume mondial, precum Valentin Belousov și Israil Gohberg.

Sînt puse în practică 16 proiecte de cercetare științifică, 12 proiecte instituționale, un proiect din cadrul programului de stat, trei proiecte din cadrul universității ce fac parte din două profiluri de cercetare (Teoria și metodologia curriculumului educațional și Proprietățile fizice ale substanțelor în diverse stări) și finanțarea de către stat a două direcții strategice: Nr. 2. Valorificarea resurselor umane și informaționale pentru dezvoltarea durabilă și Nr. 5. Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale. Universitatea de Stat „A. Russo” a fost acreditată academic în 2002 și 2007. Drept rezultat al acreditării științifice din 2006, universitatea a devenit membru de profil al Academiei de Științe a Moldovei, fiind deschisă totodată și filiala acesteia.

„Toate cercetările sînt susținute prin logistica și efortul indispensabil al angajaților Bibliotecii Științifice Universitare”, menționează Maria Șleahțișchi, conferențiar universitar, doctor în filologie, prorector pentru activitatea științifică (vezi: Buletinul rectoratului, 2010, nr. 15, și Făclia, 16 oct. 2010). Numai într-un an academic au fost selectate și puse la dispoziție 1850 de informații, 1400 de pagini imprimate destinate elaborării monografiilor. La fel, au fost selectate 107 titluri de documente pentru managerii universității, fiind elaborate și 26 de bibliografii selective cu aceeași destinație.

În anul 2007, la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți a fost creat Consiliul de Cercetare Științifică, care are menirea de a elabora strategii și direcții de cercetare. Un reprezentant al bibliotecii este membru al acestui consiliu. Atunci cînd la Senat este pusă în discuție calitatea suportului bibliografic al cercetărilor științifice, conducerea bibliotecii participă la ședințele acestuia, precum și la ședințele consiliilor facultăților cînd problema evaluării susținerii informaționale și documentare a cercetărilor figurează pe ordinea de zi. Merită menționate ambiția și devotamentul, originalitatea și consecvența staffului BȘU, factor determinant al cercetărilor de succes. Exemplificăm:

□ ședința solemnă consacrată aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” a fost deschisă cu filmul Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți – 65 de ani, realizat de bibliotecarii noștri;

□ la 8 octombrie 2010, Biblioteca Științifică a participat la lucrările Conferinței științifice internaționale Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective, consacrată aceluiași eveniment;

□ la 29 octombrie 2010, a avut loc ediția a VI-a a Colocviului științific studentesc Interuniversitar, consacrat aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” și a Bibliotecii Științifice din Bălți;

□ la 5 și 6 noiembrie 2010, și-a ținut lucrările Conferința științifică internațională (cu participare la distanță) Rolul tehnologiilor informaționale în pregătirea profesională a specialiștilor profilului economic, organizată de Catedra de economie;

□ pe 30 mai 2009, angajații BȘU au participat la un șir de conferințe științifice internaționale, consacrate aniversării a 55-a de la fondarea Facultății de limbi și literaturi străine și a Facultății de pedagogie, psihologie și asistență socială.

Bibliotecarilor BȘU li s-au decernat: medalia Mihai Eminescu, titlul onorific Om Emerit, Diploma de gradul I a Guvernului RM, diplome ale Ministerului Culturii și Turismului, Asociației Bibliotecarilor din RM, Primăriei Municipiului Bălți, din partea rectoratului Universității de Stat „A. Russo”.

O seamă de studii și analize cu caracter biblioteconomic sînt menite să dea măsura propriilor calități în raport cu exigențele utilizatorului. Asemenea studii au vizat volumul și valoarea informațională a colecțiilor enciclopedice ce numără peste un milion de documente; fondul ce conține 270 de mii de titluri în 42 de limbi ale lumii, toate în conformitate cu direcțiile de cercetare ale universității. Cei 13 mii de cititori ai BȘU vizitează instituția noastră de 630 mii de ori pe an, împrumutînd 1400 mii de documente și efectuînd 35 381 de vizite virtuale pe site-ul bibliotecii. Noi achiziționăm anual circa 5000 de titluri de documente în 12-15 mii de exemplare. Colecțiile sînt completate prin Depozitul Legal, achiziționări, transfer, donații, în urma colaborărilor naționale și internaționale cu parteneri din România, Elveția, SUA, Japonia, Ucraina, Rusia, Franța, Lituania. Donațiile constituie 90 la sută din achizițiile anuale ale BȘU.

Dimensiunea internațională a colecțiilor semnifică o colaborare cu PNUD Moldova, Banca Mondială, Consiliul Europei, Journal Donation Project. Vizitele reprezentanților străini se înscriu în activitățile desfășurate de către bibliotecă în vederea integrării colecțiilor științifice. Printre donatorii noștri de valoare se numără: Kaarina Immonen, coordonatorul rezident al ONU în Moldova, care, în cadrul vizitei la universitate, a donat CD-uri ale ONU, un calculator performant, echipament multifuncțional (imprimantă, aparat de scanare, xerox), un DVD/video player și o bogată colecție de documente. Ca rezultat al semnării Acordului de colaborare cu Universitatea Națională „Iuri Fedkovič” din Cernăuți, biblioteca a primit în dar 450 de documente: beletristică în limba ucraineană, cărți pe diverse domenii; prin semnarea Acordului de colaborare cu Biblioteca Națională a României și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București fondurile noastre s-au îmbogățit cu circa o mie de titluri de documente noi românești din diverse domenii, conform profilului universitar. Alte daruri de carte au venit de la prestigioasa Editură „Humanitas”, ajunsă la noi prin bunăvoința inginerului Radu Moțoc, secretarul Asociației „Pro Basarabia și Bucovina”, Filiala „Costachi Negri” din Galați. A intrat în fondurile noastre și colecția particulară a locuitorului orașului Bălți Ioan Vasile Nicorici, constituită din 750 de exemplare (694 de titluri din domeniul teologiei și cel al istoriei), colecție care a aparținut regretatului preot Gheorghe Armașu și care valorează actualmente 177 977 lei. Tot Ioan Nicorici a dăruit și o colecție de cărți din domeniul științelor naturii. Colecția dată include cărți și publicații periodice în limbile latină, greacă, slava veche, română și rusă, apărute cu precădere între 1800 și 1950 la tipografii și edituri din Chișinău, București, Cernăuți, Kiev, Odesa, Moscova, Sankt Petersburg, Regensburg, München, Stuttgart, Leipzig, Viena, Paris, Roma etc. Peste 500 de cărți, inclusiv nouă titluri de publicații periodice, alcătuiesc fondul de carte veche și rară, comori ale trecutului, care au servit la citirea și cîntarea bisericească și care constituie cea mai vizibilă mărturie de continuitate a spiritului românesc. Proprietarul valorilor de patrimoniu, Ioan Nicorici, își exprimă în actul de donație marea satisfacție că această bogăție de documente scrise „va susține firul tradițiilor întru păstrarea și sporirea cunoștințelor despre istoria civilizației, cultura națională, valorile moral-spirituale”.

Biblioteca a organizat colecții de documente indispensabile cercetării: Bibliographia universitas, Vestigia semper adora, Deținători ai titlului Doctor Honoris Causa, Universitaria, Personalități universitare bălțene, Scriitori universitari bălțeni, Promotori ai culturii.

Colecțiile internaționale s-au completat și datorită contribuției Institutului Cultural Român, Direcției Români în afara Țării, Alianței NATO și a Ambasadei Lituaniei în RM, care numără 6748 de documente, fondurile de bază păstrîndu-și conținutul științific și cultural tradițional. Ele se structurează în felul următor: CD-uri ale ONU – 3509 documente, Filiala Institutului „Goethe” – 161, Fondul de carte

„Wilhelmi” – 1758, Punctul de Informare al Biroului Consiliului Europei – 301, Biblioteca Regională a Băncii Mondiale – 299, Colecția AGEPI – 351, Colecția Institutului Cultural Român, Direcția Români din afara Țării – 268, Colecția Alianței NATO – 62, Colecția Ambasadei Lituaniei în RM – 21 de documente.

Evident, cea mai mare parte a colecției o constituie cartea științifică – 47,3%, literatura didactică – 30,08%, beletristica – 19,41%, dintre care în limba română – 23%, în limba rusă – 64%, în alte limbi străine – 12,8%.

Biblioteca abonează prin Consorțiul EIFL Direct Moldova 12 baze de date ale EBSCOhost 2.0, din 2008 asigurată cu traducător în limba rusă, iar din 2010 și în limba română; la fel, a obținut acces la baza de date juridice MOLDLEX (Legislația Republicii Moldova), care cuprinde actele legislative ale R. Moldova.

Informația despre aceste colecții este structurată în cataloagele tradiționale și electronice, care sînt expuse pe site-ul bibliotecii, oferind internauților posibilitatea de a se documenta din baza de date locală, care constituie 275 053 de înregistrări bibliografice sau 56% din toate titlurile de documente pe care le deține biblioteca și 123 121 de descrieri analitice, surse cu 80 de titluri accesibile on-line prin Biblioteca digitală, baze de date Sumar scanat, care numără circa 700 de sumare ale revistelor și cărților în limbile engleză, germană, rusă, baza de date Lucrări muzicale de pe discuri de vinil în format MP3.

Un model de accesare a resurselor și serviciilor bibliotecii este website-ul <http://libruniv.usb.md>, îmbunătățit cu tehnologii Web 2.0, care include rubricile Întrebă bibliotecarul, propuneri pentru achiziții, opinii, sugestii, gânduri, Anunțul zilei, revistele științifice Confluente bibliologice, Artă și educație muzicală, Fizică și tehnică, Limbaj și context, Semn, blogul EIFL-OA, expozițiile on-line informative Achiziții noi, buletinele informative Achiziții noi în colecția bibliotecii, expoziția Noi publicații ale profesorilor, expoziții tematice on-line, linkurile rețelelor sociale YouTube, Facebook, Flickr etc.

Trebuie să spunem că de diversele tipuri de produse tradiționale și electronice beneficiază toate categoriile de cititori ai bibliotecii noastre: circa 500 de cadre didactice (peste 100 de doctori și doctori habilitați, profesori, conferențieri), 355 de masteranzi. Universitatea propune celor peste 10 000 de studenți cu studii la zi și cu frecvența redusă 30 de specialități, are opt facultăți, 27 de catedre, 12 laboratoare și ateliere.

Cercetătorii reprezintă un tip special de utilizatori, comparativ cu cei din domeniul tehnic și al științelor umaniste. Dacă ne referim la împrumuturile în ansamblu, observăm că domeniul lingvistic este cel mai solicitat – 22%, iar ponderea cea mai mică este cea a științelor reale 4%, înțietatea în cazul limbilor de studiu și de cercetare o deține româna cu 54%, urmată de limba rusă – 24%, limbile străine – 20%, inclusiv limba ucraineană – 2%.

Pentru a face față provocărilor noilor tehnologii informaționale, utilizatorilor li se oferă acces la rețeaua de internet, la bazele de date internaționale EBSCO, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, ale ONU, Consiliului Europei, Alianței NATO, Băncii Mondiale, la baza de date naționale Jurist, la bazele de date locale OPAC, Sumar scanat, colecția de documente audio-vizuale și electronice, expozițiile on-line, webiografii prin 114 calculatoare (63 de locuri de lucru pentru utilizatori, inclusiv 49 cu acces la internet).

BȘU i s-a oferit acces electronic gratuit la bazele de date și la articolele full-text și full-image ale Bibliotecii Electronice a Băncii Mondiale – The World Bank Elibrary: World Development Indicators; Global Development Finance, Africa Development Indicators; Global Economic Monitor (5600 de lucrări științifice, articole în cadrul proiectului Biblioteca depozitară).

Remarcăm că BȘU face parte din cele 69 000 de biblioteci din 192 de țări, care accesează documentele oficiale și bazele de date bibliografice din sistemul documentar oficial al ONU, ce conține documentele ONU, liste actualizate ale documentelor ONU și agențiilor ei (ODS); UNBISnet, catalogul de documente al ONU, publicații, discursuri și rapoarte privind votul în Adunarea Generală (GA) și SAT UNBIS Thesaurus, terminologia utilizată ca descriptori în analiza de documente și alte materiale legate de programele și activitățile ONU; Baza de date ONU-I-QUE (rapoarte și materiale anuale ale sesiunilor și comitetelor ONU); Baza de date bibliografice a Comisiei Economice pentru America Latină și Caraibe (CEPAL); Baza de date cu privire la legislația marină; Baza de date a documentelor politice 1540 (punerea în aplicare a rezoluției Consiliului de Securitate 1540 din 2004), privind refuzul oricărei forme de sprijin actorilor care încearcă să achiziționeze, să transporte, să folosească armele nucleare, chimice, biologice; Baza de date Lupta împotriva terorismului. Anual, aceste baze de date sînt accesate de circa 950 de utilizatori bălțeni.

Un subcapitol aparte îl constituie consultarea bazelor de date EBSCO Publishing în regim on-line, pe CD-uri și DVD-uri. Compania editorială EBSCO Publishing din SUA, fondată în 1945 de către Elton Bryson Stephens (acronim EBSCO, adăugîndu-se suspensia .com), este cel mai utilizat instrument on-line de cercetare contra cost în universitățile din SUA, valabil, din 1999, și pentru Republica

Moldova. Înregistrând peste un milion de căutări pe an, EBSCOhost este cel mai utilizat website științific din lume. Conform datelor statistice din anul 2010, Biblioteca Științifică ocupă prima poziție printre Bibliotecile Consorțiului EIFL. Din discursul de inaugurare a Adunării Generale EIFL 2010, directorul ei Rima Kupryte a anunțat că, din 2010, Consorțiul se numește EIFL, renunțând la .net după 10 ani de activitate, avînd un slogan („Knowledge without boundaries” – „Cunoștințe fără frontiere”), iar din toamna anului 2010 va fi lansat un nou site.

Prin acest proiect este asigurat open access la rezultatele cercetărilor din reviste full-text cu profil umanist, social, științe exacte, economice, tehnologii. Actualmente, oferta informațională a Bibliotecii Științifice este constituită din 12 baze de date: Academic Search Premier, Business Source Premier, MasterFile Premier, Regional Business, Educational Resources Information Center (ERIC), Medline, GreenFile etc .

Dr. Wilfrid Sühl-Strohmenger, profesor la Universitatea din Freiburg, redactor-șef al revistei germane Științele comunicării, concluziona în finalul unuia din articolele sale: „Cercetătorii așteaptă, în primul rînd, dezvoltarea pe mai departe a bibliotecilor digitale, un management activ al informației, mai multă consultare, soluții pentru portaluri, acces direct și necomplicat la informații...”

În circuitul informațional documentar ce ține de cercetare au fost organizate activități informaționale, precum expoziții (tematice, aniversare, în memoriam), peste 300 în fiecare an, expoziții tematice on-line, reviste bibliografice tematice, Zilele informării, Zilele catedrei, Lunarul licențiatului / masterandului, Săptămîna Accesului Deschis (OA), Ziua științei, care, conform Hotărîrii Guvernului RM nr. 511 din 23 aprilie 2002, se desfășoară în ultima duminică a lunii mai, Zilele bibliotecii la facultate, Zilele ONU, Zilele tineretului. Merită a fi menționate și manifestările cultural-științifice organizate sub egida ONU, UNESCO: Anul Declarației universale a drepturilor omului, Anul internațional al limbilor, Anul Planetei Pămînt, Anul biodiversității, Anul tineretului și lecturii în Republica Moldova, Anul patrimoniului cultural mondial UNESCO, Anul Ion Druță, Anul dinastiei Cantemireștilor, Anul Grigore Vieru, Anul Frédéric Chopin. BȘU organizează în parteneriat cu comunitatea academică activități în Clubul cărții, Clubul ONU / Centrul Educație Civică Europeană, cu participarea PNUD Moldova, Biroul Consiliului Europei din Moldova, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Filiala „Costachi Negri”, Galați, facultățile universității, Liceul și Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”.

Prin aceste manifestări și servicii efectuate pentru susținerea cercetărilor științifice, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” a contribuit la optimizarea relației informare-cercetare-dezvoltare, accelerînd procesul de transfer al informațiilor utile de la surse spre utilizatori, ajutîndu-i pe aceștia în procesul de cercetare, de creație științifică și de învățămînt.

Valentina TOPALO, șef serviciu, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”, Bălți